یادداشت

چالش‌های فضای کسب‌وکار با تمرکز بر اجرای اصل ۴۴

حمید باقریان . پژوهشگر اقتصادی

● بررسی شکست‌ها و ناکامی کشورها در حوزه اجرای سیاست‌های خصوصی‌سازی حاکی از آن است که اصولا بهبود فضای کسب‌وکار پیش‌نیاز اجرائی برای خصوصی‌سازی در این کشورهاست؛ به‌طورمثال در کشورهای اروپای شرقی با وجود آنکه در کمتر از چهار سال سهم بخش خصوصی را به بیش از ۸۰ درصد افزایش دادند، اما به جهت عدم تمهید فضای مناسب برای کسب‌وکار، رشد بخش خصوصی متوقف و به سیاست «ملی‌سازی مجدد» تبدیل شد. شایان ذکر است در ایران، واگذاری بنگاه‌های اقتصادی تا قبل از ابلاغ سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی در سال ۱۳۸۴ و قانون اجرای آن در سال ۱۳۸۷، به تبعیت از مواد فصل سوم قانون برنامه سوم توسعه و با اولویت واگذاری بنگاه‌های اقتصادی به ایثارگران و بخش‌های تعاونی و خصوصی مورد تاکید قرار گرفت. مضافا اینکه سازوکار تشکیل هیئت عالی واگذاری به منظور هماهنگی، نظارت و کنترل فرایند واگذاری و حسن اجرای مقررات قانون مذکور در برنامه سوم توسعه پیش‌بینی شده بود. اما چه در سال‌های قبل از ابلاغ سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی و چه پس از آن، لزوم بهبود فضای کسب‌وکار به‌عنوان پیش‌نیازی برای اجرای سیاست‌های کلی واگذاری مدنظر قرار نگرفته است. اگرچه در قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی از طریق تشکیل «هیئت مقررات‌زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب‌وکار» در ماده (۷) قانون، سعی شده است بخشی از مشکلات و تنگناهای ناشی از فرایندهای ایجاد کسب‌وکار به‌تبع تسهیل صدور مجوزها، مرتفع شود. درحال‌حاضر به نظر می‌رسد بخش عمده‌ای از تنگناها و نارسایی‌های ناشی از فضای کسب‌وکار در خارج از حیطه قانون مذکور و سیاست‌های کلی حاکم بر آن است که از آن جمله می‌توان به ناکارایی نظام تأمین مالی بخش خصوصی، افزایش ریسک‌های ناشی از بی‌ثباتی‌های قوانین و مقررات، عدم پیش‌بینی‌پذیری و عدم اطمینان نسبت به روندهای آتی، عدم شفافیت و فساد اداری و ... اشاره کرد. لازم به ذکر است این عوامل منجر به آن شده تا بخش خصوصی قدرتمندی در عرصه فعالیت‌های اقتصادی تشکیل نشود و بالطبع اجرای سیاست‌های دولت در زمینه واگذاری بنگاه‌های اقتصادی در برخی موارد به انحراف کشیده شود. بانک جهانی در رتبه‌بندی کشورها در گزارش سهولت کسب‌وکار ۲۰۱۹ درمجموع ۱۱ شاخص مربوط به قوانین کسب‌وکار را برای ۱۹۰ کشور مورد ارزیابی قرار داده، اما در اندازه‌گیری شاخص کل، ۱۰ شاخص را لحاظ کرده است. نتایج این گزارش نشان می‌دهد ایران با کسب نمره ۵۶/۹۸ در رده ۱۲۸ قرار گرفته است. در این بررسی نمره ایران نسبت به گزارش سال گذشته بهبود یافته، درحالی‌که رتبه‌اش چهار پله نزول کرده است. مطابق گزارش بانک جهانی، بهبود نمره ایران حکایت از اقداماتی در زمینه سهولت پرداخت مالیات‌ها و ارتقای سیستم پنجره واحد تجارت فرامرزی دارد که در یک سال اخیر برای سهولت انجام کسب‌وکار صورت گرفته است که از جمله اقدامات در حوزه مالیاتی می‌توان به ایجاد سیستم آنلاین استرداد مالیات ارزش افزوده، اصلاح سیستم آنلاین مربوط به مالیات بر درآمد شرکت‌ها و امکان پرداخت تعهدات مالیاتی اضافی در بانک‌ها اشاره کرد. همچنین در ارتباط با اقدامات انجام‌گرفته در حوزه تجارت فرامرزی می‌توان به ارتقای سیستم «پنجره واحد تجارت فرامرزی» اشاره کرد که منجر به سهولت صادرات و واردات کشور خواهد شد. در رتبه‌بندی ۲۰۱۹، بهترین عملکرد ایران مربوط به شاخص «دریافت مجوزهای ساخت» و بدترین عملکرد نیز مربوط به شاخص «حمایت از سرمایه‌گذاران خرد» و «شروع کسب‌وکار» است. بنابراین با توجه به نتایج مذکور با وجود ارتقا در رتبه شاخص، مشکلات و نارسایی‌ها در حوزه کسب‌وکار کماکان استمرار داشته است و بر این اساس ضروری است سازوکارهای مشخصی در راستای ایجاد بسترهای مناسب حضور بخش خصوصی در عرصه فعالیت‌های اقتصادی تبیین شود که به طور خلاصه به ارائه این پیشنهادها می‌پردازیم؛ ۱- ایجاد فضای پایدار در محیط مالی: کسری بودجه دولت و شرکت‌های دولتی و منابع تأمین مالی کسری بودجه که عمدتا به دلیل مشکلات ساختاری و چالش‌های ناشی از تحریم‌ها صورت گرفته است به جهت تأثیرات بر افزایش هزینه‌های بنگاه‌داری از یک‌سو و کاهش منابع در دسترس برای بخش خصوصی از سوی دیگر، موجبات بدترشدن فضای کسب‌وکار در کشور را به دنبال داشته است. ۲- جلوگیری و رفع چالشی با عنوان تعدد قوانین و مقررات. ۳- کارآمدسازی نظام تأمین مالی که بخش مهمی از دلایل مربوط به عدم توسعه بخش خصوصی قدرتمند در اقتصاد محسوب می‌شود. ۴- همکاری مناسب دستگاه‌های اجرائی: یکی از معضلات اساسی در عدم نیل به اهداف سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی در حوزه کسب‌وکار، توجه ضعیف متولیان دستگاه‌های اجرائی به مباحث و قواعد کسب‌وکار و فقدان هماهنگی‌های لازم در ارکان سه قوه مجریه، مقننه و قضائیه درخصوص رفع موانع و مشکلات ساماندهی فضای کسب‌وکار است.

«شرق» از نقش‌آفرینی بازی‌گردان‌های مستغلات در قیمت‌گذاری‌ها گزارش می‌دهد

خاوری‌ها در بازار مسکن

مرضیه امیری: قیمت مسکن در دی‌ماه امسال، رکوردی تاریخی ثبت کرد. اگر در ابتدای سال گذشته میانگین قیمت یک متر مربع در مناطق بیست‌ودوگانه تهران پنج‌میلیون‌و ۵۰۰ هزار تومان بود، اکنون در دی‌ماه سال ۹۸ این قیمت به ۱۳میلیون‌و ۸۰۰ هزار تومان رسیده است. برج‌هایی در تهران طبقه‌ای روی طبقه دیگر می‌گذارند، درختان باغ‌ها با بنزین و اسید خشک می‌شوند تا برج‌ها جایشان را بگیرند و هر روز گستره جغرافیایی ساختمان‌سازی در تهران وسیع‌تر می‌شود. مسئولان و مقامات رسمی وضعیت فعلی بخش مسکن را با اصطلاحاتی مانند رکود تورمی و کسادی توصیف می‌کنند، اما در پشت پرده، آنچه قرار است دیده شود، رونق‌نداشتن معاملات و قیمت بالا و «حبابی» مستغلات است و آنچه قرار نیست دیده شود، بازی بازی‌گردانان اصلی بازار مستغلات تهران است. طبق آمارهای وزارت راه و شهرسازی بین ۶۰ تا ۷۰ درصد هزینه تمام‌شده مسکن را زمین تشکیل می‌دهد. گرچه ادعا می‌شود که بخش مسکن در رکود است اما قیمت زمین و مسکن هر روز بیشتر از دیروز سر به فلک می‌کشد و امکان اجاره و خرید توده مردم را تضعیف می‌کند. به گفته اکبر ترکان، زمان خانه‌دارشدن اقشار متوسط، به بیش از ۵۰ سال رسیده است، فرض کنید اگر فردی ماهانه چهار میلیون تومان حقوق بگیرد و یک میلیون تومان را پس‌انداز کند، برای خرید یک خانه معمولی ۵۰۰ میلیون تومانی ناچار است بیش از ۵۰ سال صبر کند. به گفته او یک بانک اطلاعاتی وجود دارد که برخی افراد صاحب قدرت و ثروت، شهرداری‌ها و بانک‌ها به آن دسترسی دارند، بانک اطلاعاتی که نشان می‌دهد چه منطقه‌ای پرسود است، قرار است گران شود و محل پرسودی برای خرید و ساخت‌وساز است. ترکان می‌گوید: آدرس آن را باید از خاوری‌ها بپرسیم. کمال اطهاری نیز در گفت‌وگو با «شرق» درباره قیمت‌گذاری در بخش مسکن به دست بازیگران اصلی آن، از افزایش قیمت ۱۲۰ درصدی مسکن در سال جاری سخن می‌گوید، آمارهای رسمی و قرائن نشان از آن دارد که بانک‌ها با انجام معاملات صوری چگونه قیمت مسکن را تعیین می‌کنند. بازار مستغلات ایران شاید عریان‌ترین بازار در میان بازارهای ایران است که دولت هیچ‌گونه نقش تنظیم‌گری و حمایتی در آن ندارد و قرار است دست نامرئی در این بازار آزاد کشف قیمت کند، اما کفته‌های مطلعان و بررسی‌های آماری نشان می‌دهد که این عرضه و تقاضا نیست که قیمت رکوردی مسکن را تعیین می‌کند بلکه بازی‌گردان‌های انحصارگری، برای همه‌چیز مسکن تصمیم می‌گیرند، از قیمت گرفته تا گرفتن حق سرپناه از عموم مردم.

به گزارش «شرق»، متوسط قیمت یک مترمربع آپارتمان در مناطق بیست‌ودوگانه تهران با ۴۱.۹ درصد رشد از ۹میلیون‌و ۷۷۰ هزار تومان در دی‌ماه سال گذشته به ۱۳میلیون‌و ۸۸۰ هزار تومان در پایان دی‌ماه امسال رسیده است. روند معاملات در دی‌ماه نیز مانند آذرماه رونق گرفته، به‌طوری‌که تعداد معاملات مسکن در سطح شهر تهران نسبت به ماه قبل با رشد ۱۳.۲ درصدی همراه بوده و به بیش از ۹هزارو ۶۰۰ فقره رسیده است. قیمت مسکن در دی‌ماه نسبت به آذرماه امسال به‌طور میانگین ۳.۰۳ درصد افزایش و نسبت به دی‌ماه سال گذشته ۴۱.۹ درصد افزایش یافته است. این در حالی است که قیمت مسکن در آذرماه نیز حدود ۶.۷ درصد افزایش یافته بود. خلاصه این اعداد می‌گوید قیمت مسکن تهران در دی‌ماه امسال به بالاترین سطح تاریخی خود رسیده است. این اعداد و ارقام به‌خوبی نشان می‌دهد بخش مسکن برخلاف آنچه از زبان مسئولان می‌شنویم، نه در رکود است و نه گرفتار «حباب» اما رونق آن عمومی نیست و رکودش در داشتن سرپناه عمومی است. براساس آمارهای مرکز آمار، امسال بعد از تورم کالاها و بخش مسکن، اجاره خانه بین ۴۰ تا ۵۰ درصد درآمد خانوارها را می‌بلعد و خانواده‌های بیشتری را به مناطق ارزان‌تر و حاشیه‌ای و خانه‌های زیر ۵۰ متر سوق می‌دهد.

عکس: احسان قلمچی، شرق

شهرداری‌ها چگونه قیمت‌سازی می‌کنند

اکبر ترکان گرانی مسکن را ناشی از فساد گسترده‌ای می‌داند که در این بخش به هیولایی تبدیل شده که سایه‌اش روی همه‌چیز پخش است. او به تجارت‌نیوز گفته است: «فقط شهرداری تهران درحال‌حاضر ۲۰ هزار میلیارد تومان بودجه دارد و این در حالی است که فقط با شش هزار میلیارد تومان قابل اداره است. شهرداری به شهرفروشی روی آورده است و حق و حقوق تمام شهروندان را ضایع می‌کند؛ برای مثال من شهروند هزینه بالاتری می‌دهم که در یک منطقه کم‌تراکم خانه بخرم و چشم‌انداز آسمان را داشته باشم؛ اما پس‌فردا می‌بینم که یک برج ۲۰ طبقه روبه‌روی چشم‌انداز خانه من ایجاد شده است. شما می‌پرسید که مگر قانونا تراکم در این منطقه سه طبقه نیست؟ بله از نظر قانون هست اما شهرداری به برج‌ساز اجازه داده که چشم‌انداز خانه شما را خراب کند».

نمونه آخر این ادعا را می‌توانیم در افشای مسئله‌ای ببینیم که به‌تازگی اتفاق افتاده است. یک مؤسسه خیریه وابسته به همسر شهردار سابق، در ازای تملک سه قطعه زمین یک بناء، تراکم سیار به آن بناء برای ساخت برج‌باغ فروخته است. قبل از آن‌هم نمونه‌های زیادی از تراکم‌فروشی‌های شهرداری و تراکم‌خریدن‌های هیئت‌مدیره بانک‌ها در خروجی‌های رسانه قرار گرفته بود. به گفته ترکان، یک بانک اطلاعاتی وجود دارد که نشان می‌دهد کدام منطقه توسعه پیدا می‌کند و می‌توان قیمت‌ها را بالا برد. ترکان می‌گوید آدرس این بانک اطلاعاتی دست خاوری‌هاست. اشاره‌اش هم به محمدرضا خاوری از مدیران سابق بانک ملی (که ماجرای اختلاس سه هزار میلیارد تومانی او را همه شنیده‌ایم) و سرمایه‌گذاری او در بخش مستغلات و زدوبندهایش با شهرداری تهران است.

رقص مرگ اقتصاد ایران

کمال اطهاری هم وضعیت قیمت مسکن را بیش از همه نشانی از فساد ساختاری در مستغلات می‌داند. او توضیح می‌دهد: از ابتدای امسال قیمت مسکن بیش از ۱۲۰ درصد افزایش پیدا کرد. آمار معاملات به‌خوبی به ما نشان داد در مناطق خاصی معاملات سه‌برابری صورت گرفته و مشخص شد که این معاملات صوری است و همین باعث افزایش قیمت شد. قرائن نشان می‌دهد بانک‌ها و به‌ویژه بانک‌هایی که قرار بوده در بانک سپه ادغام شوند، همچنین بانک‌هایی که مشغول سرمایه‌گذاری در مال‌ها هستند، در این بازی نقش پررنگی ایفا کرده‌اند. باید دارایی‌های آنها به‌گونه‌ای بالا رود که امکان پرداخت سود به سپرده‌هایشان را داشته باشند. مدت‌هاست که این فرایند وجود دارد. بانک‌هایی که زمین‌گیر هستند و با احتساب نرخ کفایت سرمایه‌شان می‌توانیم بگوییم ورشکسته هستند، برای ترازکردن ترازنامه‌هایشان دست به انجام معاملات صوری می‌زنند. درحال‌حاضر حدود ۸۰ درصد سرمایه‌های اسمی و غیراسمی بانک‌ها در بخش مستغلات منجمد شده است. این بانک‌ها در واقع ورشکسته هستند؛ برای اینکه بتوانند به نوعی بقا داشته باشند، معاملات بین‌بانکی در بخش مستغلات انجام می‌دهند.

او ادامه داد: این معاملات مانند رقص مرگ اقتصاد ایران عمل می‌کند. منابع هرچه بیشتر در بخش مستغلات رسوب می‌کند و مانند یک مرداب بقیه صنایع مولد را در خود می‌بلعد.

اطهاری در تشریح آثار تورمی این فساد در بخش مسکن و اصابت آثار آن بر معیشت و رفاه خانوارها توضیح داد: افزایش قیمت مسکن ناشی از سودبری رانتی‌ها و معامله‌گران بانکی، تله فضایی فقر را محکم‌تر می‌کند و گرانی مسکن را به حاشیه‌ها می‌گستراند. به‌بازارسپاری را از طریق فروش تراکم زمین‌های شهری ترویج کردند و به‌عنوان یکی از اصول علم اقتصاد نوکلاسیک معرفی شد. دولت هم مشاوران اصلی خود را از همین تفکر و وزارت مسکن انتخاب کرد و به‌شدت این تفکر را تبلیغ کردند که دولت در مسکن دخالت می‌کند؛ خب اگر دخالت هم کرده که به‌نفع رانت‌خواران بوده است. به‌این‌ترتیب در بخش مستغلات، حق سرپناه دیگر در سیاست‌گذاری‌های دولت جایی نداشت و ندارد. هر دم منابع بانکی را به سمت مسکن سوق دادند، چه به‌صورت قدر مطلق و چه به‌صورت معافیت‌های مالیاتی و عوارض. کلیت این ماجرا در کنار دیگر فشارهای معیشتی ناشی از تورم کالاها و خدمات بهداشت و آموزش وضعیتی را پدید آورده است که درآمد خانوارها را کاهش داده یا بی‌ارزش کرده است. تعمیق تله فضایی فقر در این روزها، دهک‌های درآمدی بیشتری را نزدیک به خط فقر کرده یا به زیر خط فقر کشانده است. هم زندگی روزمره طبقات فرودست مضمحل است و هم تا دهک ششم اکنون به زیر خط فقر نسبی سقوط کرده‌اند و دهک هفتمی‌ها به خط فقر نزدیک شده‌اند. تا دهک‌های چهارم هم به خط فقر مطلق رسیده‌اند؛ درحالی‌که قبل از این، دو دهک اول زیر خط فقر مطلق بودند.

الزامات ایمنی آسمان ایران

ادامه از صفحه اول

با وجود این کشورها با پیوستن به کنوانسیون شیکاگو، به‌منظور توسعه صنعت هوانوردی بر اصول ایمن و منظم خاصی توافق می‌کنند. برای این منظور برابر ماده ۳۷ از پیمان، لازم است هرگونه عملیات هوانوردی کشوری طبق حداقل استانداردهای پذیرفته‌شده بین‌المللی انجام شود و کشورها باید بالاترین درجه همکاری را برای دستیابی به استانداردسازی و هماهنگی در قانون، مقررات، استانداردها، دستورالعمل‌ها، مسیرهای هوایی و مانند آنها متعهد شوند. همچنین برابر داکیومنت ۹۷۳۴ منتشرشده توسط سازمان بین‌المللی هواپیمایی کشوری (ایکائو) به‌عنوان یکی از سازمان‌های تخصصی سازمان ملل متحد که به موجب پیمان شیکاگو تشکیل شده و هماهنگ‌کننده امور مربوط به استانداردهای هوایی در سطح جهان است، آنچه تضمین‌کننده ایمنی فعالیت‌های هوانوردی کشورهای عضو پیمان شیکاگو است، رعایت هشت عنصر اصلی است که اولین و مبنای تمامی آنها «قوانین مصوب پایه هوانوردی» است.

این عنصر به این موضوع اشاره دارد که پیاده‌سازی استانداردها و مقررات بین‌المللی را نمی‌توان رأسا اجرا کرد، بلکه لازم است آنها را تحت قوانین جاری هر کشور درآورد و اجرا کرد. «قواعد هوا» (Rules of the air)، یکی از اصلی‌ترین استانداردهایی است که پیمان شیکاگو به دلیل اهمیت، آن را در یک ماده مجزا (ماده ۱۲) تشریح کرده است. در قسمت اول این ماده کشورها متعهد می‌شوند که اطمینان حاصل کنند که هر هواپیمایی که بر فراز قلمرو آنها پرواز می‌کند، «قواعد هوا»یی را که در قلمروش الزامی است، رعایت کند و متعاقبا متعهد می‌شوند که هواپیماهای ثبت خود که در قلمرو کشور دیگری پرواز می‌کنند، با «قواعد هوا»ی آن کشور تطابق داشته باشند. در قسمت دوم از این ماده الزام شده است که کشورها متعهد می‌شوند که مقررات‌شان در زمینه «قواعد هوا» حتی‌المقدور با استانداردهایی که ایکائو وضع می‌کند، تطابق داشته باشد و مهم‌تر از آن، لازم می‌داند که همه کسانی که این مقررات را نقض می‌کنند، مورد پیگرد قانونی قرار دهد. پس برابر این ماده مشخص است که ایران به عنوان یک کشور متعاهد باید «قواعد هوا»ی خود را در تطابق با استانداردهای ایکائو تدوین و در عالی‌ترین سطح قانون‌گذاری کشور مصوب کند و علاوه بر آن، برای نقض این قوانین مجازات تعیین کند. گواه این تفسیر، اولین سؤال (شماره ۷۰۰۰۱) چک‌لیست ممیزی ایکائو از بخش ناوبری هوایی (ANS) است که در آنجا قانون‌گذاری کشورها درباره «قواعد هوا» را بررسی می‌کند. نکته این است که باوجود استانداردهای متنوع منتج از این پیمان که ضمائم نوزده‌گانه آن بخش اصلی و کوچک آن است، فقط برای نقض «قواعد هوا» جرم یا تخلف دانسته شده است و الزام شده که ناقض این قوانین تحت تعقیب کشورهای عضو پیمان قرار گیرد. این موضوع در سایر استانداردها دیده نشده و ضمانت اجرائی آنها شاید به طرق دیگری نیز حاصل شود. این پیمان به‌درستی سطح قانون‌گذاری «قواعد هوا» را عالی‌ترین سطح قانون‌گذاری کشورها معین کرده است، زیرا اولا بازیگران آسمان فقط بخش‌های هواپیمایی کشوری نبوده و لازم است برای برقراری نظم در آسمان، همه بازیگران آسمان از این قوانین تبعیت کنند. ثانیا در عموم کشورها ازجمله ایران تعیین مجازات صرفا به موجب قانون بوده و نمی‌توان شخصی را بدون مصوبه مجلس شورای اسلامی تحت تعقیب قرار داد یا مجازات کرد. علاوه بر این، ایران از سال ۱۳۵۲ عضو کنوانسیون «جلوگیری از اعمال غیرقانونی علیه امنیت هواپیمایی کشوری» است و به موجب ماده ۳ این کنوانسیون تعهد می‌کند که برای پنج مورد از اعمال عمدی که در این کنوانسیون ذکر شده است، ازجمله ارتکاب عملی که هواپیمای در حال خدمت را از بین ببرد یا به آن خساراتی وارد کند، کیفرهای شدید مقرر دارد.

اما آیا قوانین و اجرای آن برای بازیگران آسمان ایران، به همین صورت است؟

در ایران اسناد قانونی که می‌توان به موجب آن «قواعد هوا» را به اجرا گذاشت، موارد زیر است:

۱- تصویب‌نامه مورخ ۱۳۸۹/۹/۱۴ هیئت وزیران، با عنوان «تصویب‌نامه درباره اجازه اجرای هجده ضمیمه کنوانسیون هواپیمایی کشوری بین‌المللی به سازمان هواپیمایی کشوری» که به‌موجب آن، سازمان هواپیمایی کشوری جهت وسایل پرنده‌ای که تحت مسئولیت نظارتی خود دارد، اعم از هواپیماها و هلیکوپترهای داخلی و خارجی کشوری و حتی وسایل پرنده فوق سبک و پهپادهای غیرنظامی، اجرای «قواعد هوا»یی مصوب ایکائو را که عموما در ضمیمه شماره ۲ و ۱۱ آمده است، الزامی کرده است، هرچند نه امکان برقراری ضمانت اجرائی آن و نه امکان تعقیب ناقضان این قوانین را دارد. با وجود این، اینکه سایر بازیگران آسمان ازجمله هواپیماها و هلیکوپترهای نظامی (اعم از سپاه و ارتش و نیروی انتظامی و هلال‌احمر) و پهپادها و پدافند ارگان‌های نظامی از این قوانین پیروی می‌کنند یا نه و آیا در آموزش‌های پرسنل‌شان به این قوانین اشاره‌ای می‌شود یا نه، اطلاعی در دست نیست. از بی‌اثربودن مصوبه مذکور همین بس که بعد از تصویب آن، ضمیمه نوزدهم کنوانسیون با عنوان «مدیریت سیستم ایمنی» اضافه می‌شود، ولی این مصوبه به‌روز نمی‌شود. اگرچه از نحوه عملکرد سازمان هواپیمایی مشخص است که این ضمیمه به‌واسطه دستورالعمل‌های پایین‌دست داخلی، در حال اجراشدن است.

۲- ماده ۷ قانون هواپیمایی کشوری که پرواز بر فراز ایران را مشروط به رعایت قوانین و مقررات کشور، برای هواپیماهای داخلی آزاد می‌داند. اما قوانین و مقررات مذکور در هیچ‌کجا تعریف و تعیین نشده است.

۳- ماده ۸ قانون هواپیمایی کشوری که اجازه پرواز بر فراز قلمرو ایران را با رعایت قوانین و مقررات کشور برای هواپیماهای خارجی ممکن دانسته و همچنین امکان فرود و حمل مسافر، بار و محمولات پستی را با اجازه دولت یا قرارداد دوجانبه به آنها می‌دهد. ولی در اینجا نیز قوانین و مقررات این ماده را تعریف نکرده است.

- در زمینه جرائم کیفری در قوانین داخلی از جمله کتاب پنجم از قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) و همچنین قوانین جزایی مختصری که در قانون هواپیمایی کشوری آمده است، برای نقض «قواعد هوا» مجازاتی تعیین نشده است. هرچند شاید بتوان بند ۲ از قانون «مجازات اخلال‌کنندگان در امنیت پرواز هواپیما و خرابکاری در وسایل و تأسیسات هواپیمایی» را که در سال ۱۳۴۹ به تصویب رسیده است و در آن به مجازات کسانی که عمدا مرتکب عملی شوند که موجب شود به هواپیما یا مسافران یا گروه پرواز یا اموال موجود در آن آسیب برسد، پرداخته شده است، به نقض «قواعد هوا» و آن هم در شرایط عمدی و نه سهوی نیز تعمیم داد.

موارد مذکور اگرچه شاهدی بر نبود قوانین و مقررات یکپارچه «قواعد هوا» و نقصان تعیین مسئولیت کیفری نقض این قوانین است ولی دلیلی بر بی‌ضابطه‌بودن مطلق اجرای قوانین هوایی ایران و همچنین ناهماهنگی مطلق بین نیروهای نظامی و کشوری نیست. چه بسا در ایران نیز مانند بسیاری از کشورهای عضو پیمان «قواعد هوا»ی مصوب ایکائو به‌طور عرفی در صنعت هواپیمایی کشوری پذیرفته و اجرا می‌شود. علاوه‌بر آن جهت هماهنگی بین نیروهای نظامی و کشوری به دستور مقامات وقت کشور (نه مصوبات قانونی مجلس)، کمیته دائمی فضای کشور برای طرح‌های استراتژیکی مانند تعیین مسیرهای هوایی، تعیین مناطق ممنوعه و تعیین محیط فرودگاه‌ها، بیشتر از ۴۰ سال است که فعال است و نقشه‌های هوایی با مصوبات این کمیته به‌روز می‌شود و همچنین در ارائه سرویس خدمات هوایی کشوری و نظامی، با استفاده از بخش‌نامه ۳۳۰ ایکائو، هماهنگی نسبی برقرار است و بعضا از سامانه‌هایی با قابلیت انتقال اطلاعات به یکدیگر استفاده می‌شود. همچنین سازمان هواپیمایی کشوری بعضا در اقدامات خود به استفاده از سند ۹۵۵۴ ایکائو که متعاقب اصابت موشک ناو وینسنس آمریکا به هواپیمای A300 ایران‌ایر به تصویب شورای ایکائو رسید، اشاره می‌کند. این اقدامات گواهی بر این است که تلاش‌های متعددی برای برپایی «قواعد هوا» و هماهنگی نسبی بازیگران آسمان ایران انجام شده است ولی این اقدامات به دلیل نبود پشتوانه قانونی و الزامی‌نبودن آنها برای همه بازیگران از جمله مراکز متعدد نظامی، مؤثر نبوده و به نظر می‌رسد کماکان آسمان ایران نظام یکپارچه ایمنی به خود نگرفته است. مصداق کوچک‌تر آن را می‌توان در اشاره سردار حاجی‌زاده در تاریخ ۹۸/۱۰/۲۱ به استفاده از سامانه‌های جمینگ که واحدهای متعددی از نیروهای نظامی به آن دسترسی دارند و مصداق بارز آن را می‌توان در سانحه تأسف‌بار ناشی از اصابت موشک TOR M1 به هواپیمای اوکراینی، مشاهده کرد.

علاوه بر کارایی کم‌اثر هماهنگی نیروهای نظامی و کشوری در هماهنگی آسمان‌ها، ناهماهنگی و محدودیت‌های بررسی سوانحی را که یک طرف آن نیروی نظامی است، به‌وضوح می‌توان در این سانحه مشاهده کرد. به موجب ماده ۲۶ پیمان شیکاگو، کشور محل وقوع سانحه، مسئول بررسی سانحه بوده و برابر ماده ۳ از آیین‌نامه مصوب ۱۳۹۰/۵/۳۰ هیئت وزیران، مرجع بررسی سوانح و حوادث هوایی غیرنظامی در قلمرو ایران، سازمان هواپیمایی کشوری است و همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط در حین بررسی سوانح و حوادث با آن سازمان الزامی بوده و باید نتایج سانحه را گردآوری، تحلیل و بررسی کرده و پس از طی مراحلی که در ضمیمه شماره ۱۳ پیمان و آیین‌نامه مذکور گفته شده است، در قالب مشخصی منتشر کرده و یک نسخه از آن را به ایکائو تحویل دهد. ولی از عدم اشاره به زمان دقیق شلیک و اصابت موشک‌ها و مصاحبه با افراد مؤثر و تحقیق در امور بخش نظامی، به نظر می‌رسد که این تیم هنوز به بسیاری از اطلاعات اولیه سانحه دسترسی ندارد. این موضوع دور از ذهن نبوده؛ چراکه نیروهای نظامی تحت نظارت دولت نبوده و بنابراین از شمول تابعین آیین‌نامه مصوب هیئت وزیران خارج و به‌موجب قانون، موظف به همکاری با تیم بررسی سانحه سازمان هواپیمایی کشوری نیستند. با توجه به مطالب مذکور به نظر می‌رسد لازم است که در کوتاه‌ترین زمان ممکن شورای عالی امنیت ملی که به‌موجب اصل ۱۷۶ قانون اساسی وظیفه هماهنگی فعالیت‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی مرتبط با تدابیر کلی دفاعی-امنیتی را برعهده دارد و تصمیمات آن به تأیید رهبری می‌رسد، به موضوع بررسی این سانحه ورود کرده و به‌موجب بند ۵،۴ از ضمیمه شماره ۱۳ پیمان شیکاگو، اختیارات نامحدودی برای جمع‌آوری و بررسی اطلاعات این سانحه به تیم بررسی سانحه اعطا کرده و تمامی نهادهای نظامی و غیرنظامی مرتبط را ملزم به همکاری با این تیم کنند. همچنین لازم است به‌منظور هماهنگی تمام بازیگران آسمان، «قواعد هوا»یی ایران به‌طوری‌که برای تمامی بازیگران آسمان لازم‌الاتباع بوده و در انطباق با استانداردهای بین‌المللی باشد، تدوین و در زمره قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی تصویب شود و با تعیین مجازات، ناقضان آن به‌موجب قانون تحت تعقیب قضائی قرار گیرند.

خبر

وزارت جهاد کشاورزی برای پرداخت پاداش کارکنان ملک می‌فروشد

● وزارت جهاد کشاورزی به منظور پرداخت پاداش پایان‌خدمت کارکنان خود، درخواست فروش ملک سازمان چای کشور را برای سیر مراحل بررسی و تصویب به هیئت دولت ارسال کرد.به گزارش تسنیم، وزارت جهاد کشاورزی به منظور پرداخت پاداش پایان‌خدمت کارکنان خود، درخواست صدور مجوز فروش یک پلاک ثبتی متعلق به سازمان چای کشور واقع در شهرستان لاهیجان را به هیئت دولت ارسال کرده است.

متن پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی که در پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر هیئت دولت آمده، به شرح زیر است: «وزارت جهاد کشاورزی به منظور پرداخت پاداش پایان‌خدمت کارکنان خود، در اجرای بند (ب) تبصره (۱۲) قانون بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور و با رعایت ماده (۱۱۵) قانون محاسبات عمومی کشور، درخواست فروش ملک سازمان چای کشور واقع در روستای بازکیاگوراب لاهیجان را جهت سیر مراحل بررسی و تصویب به هیئت دولت ارسال نموده است».

جعبه سیاه هواپیمای اوکراینی در ایران بازخوانی می‌شود

● عضو کمیسیون عمران مجلس از بازخوانی و بررسی جعبه سیاه هواپیمای اوکراینی از سوی ایران و در داخل کشور خبر داد.فرج‌الله رجبی در گفت‌وگو با تسنیم، در پاسخ به پرسشی مبنی بر آخرین وضعیت بازخوانی جعبه سیاه هواپیمای اوکراینی، اظهار کرد: وزارت راه و شهرسازی درصدد آن است که جعبه سیاه را در ایران بخواند.وی تأکید کرد: سیاست ما این است که جعبه سیاه هواپیمای اوکراینی در ایران بماند و در همین‌جا بازخوانی شود.به گزارش تسنیم، هواپیمای بویینگ پرواز تهران-کی‌یف ۱۸ دی‌ماه امسال دقایقی بعد از تیک‌آف به دلیل شلیک اشتباهی پدافند هوایی سقوط کرد و همه ۱۷۶ مسافر و خدمه پروازی آن جان خود را از دست دادند. بر اساس قوانین ایکائو، کشوری که هواپیما در آنجا دچار سانحه شده، مسئول بررسی و بازخوانی جعبه سیاه است.با وجود این قانون اما برخی کشورها از جمله کانادا که مسافران هواپیمای مذکور ارتباطی به این کشور ندارد، خواستار خروج جعبه سیاه از ایران و بازخوانی آن در اوکراین یا فرانسه هستند.

بسته حمایت از صادرات ابلاغ شد

● معاون اول رئیس‌جمهور بسته حمایت از توسعه صادرات غیرنفتی را به منظور تحقق اهداف توسعه صادرات سال ۹۸ ابلاغ کرد و به وزارت صمت مأموریت داد که هر یک ماه، گزارش عملکرد ارائه دهد.

خصوصی‌سازی ایرتور لغو می‌شود؟

● با اعمال نظر نهادهای امنیتی، پرونده واگذاری شرکت هواپیمایی ایران‌ایرتور که در آذر ۹۴ به بخش خصوصی واگذار شده بود، بار دیگر به هیئت داوری بازگشت داده شد.به گزارش مهر، احمد علیرضابیگی، عضو هیئت تحقیق و تفحص از واگذاری‌های سازمان خصوصی‌سازی و نماینده مردم تبریز در مجلس شورای اسلامی به‌تازگی در گفت‌وگو با خبرنگار مهر، از بازگشت تعدادی از واگذاری‌ها در دوره ریاست میر علی اشرف عبدالله پوری حسینی خبر داده است.

به گفته این نماینده مجلس، پرونده واگذاری شرکت هواپیمایی ایران‌ایرتور با توجه به نظر مراجع امنیتی به هیئت داوری ارجاع شده است.

هواپیمایی ایران‌ایرتور در سال ۱۳۸۹ در راستای اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی به بخش خصوصی واگذار شد. خریدار این شرکت هواپیمایی که در آن زمان زیرمجموعه ایران‌ایر محسوب می‌شد، شرکت تعاونی هسایار (وابسته به یکی از نهادهای نظامی) بود.

اما این شرکت نتوانست از پس تعهدات خود بربیاید و در نتیجه سازمان خصوصی‌سازی ایرتور را از هسایار پس گرفت و بار دیگر در سال ۹۴ آن را به فردی به نام مجید شکاری‌بیرق به ارزش ۳۴ میلیارد تومان واگذار کرد.

شرکت مشاور سرمایه‌گذاری معیار
دارنده مجوز رسمی از سازمان بورس اوراق بهادار
مدیریت ثروت خود را به معیار بسپارید
تلفن: ۵-۸۸۱۹۲۱۵۴
۶-۸۸۱۹۲۴۷۵